

Zašto su granice u odgoju toliko važne?

Odrasli trebaju djecu učiti što je dobro, a što je loše, što se smije, a što ne smije raditi, piše učiteljica Marica Jurec iz Udruge hrvatskih učitelja razredne nastave Zvono, te prenosi neke od zaključaka iz knjige 'Zašto nam djeca postaju nasilnici?' njemačkog dječjeg psihijatra Michaela Winterhoffa

- Objavljeno: 22.1.2015
- Piše: [Marica Jurec](#) , [Udruga hrvatskih učitelja razredne nastave Zvono](#)

Djeca su danas jako visoko vrednovana u društvu. Mnoštvo članaka različitih zakona i pravilnika štite djecu i njihova prava. Brojne knjige opisuju kako se odnositi prema njima, kako im pomoći u svim razdobljima života i razvoja, što je za njih najbolje,... I sve ima samo jedan cilj – imati sretno i samostalno dijete.

Unatoč svom uloženom trudu odraslih, taj cilj nam je jako daleko. Nasilje među mladima je sve prisutnije, izraženo je i nepoštivanje starijih i bilo kakvog autoriteta, dok posao, rad i trud gotovo da i nisu više na cijeni. Tko je odgovoran za takvo stanje u društvu?

Mogući odgovor daje Michael Winterhoff u svojoj knjizi 'Zašto nam djeca postaju nasilnici' (Znanje, Zagreb, 2010.): "...nitko ne shvaća da su zapravo nedostaci u izgradnji psihičkih funkcija odgovorni za načine ponašanja koji nisu usmjereni prema budućnosti. Psihička zrelost naše djece je temelj na kojemu se sve ono što slijedi može uopće razvijati."

Nisu roditelji zakazali u svom odgoju i ljubavi prema djetetu. Baš naprotiv! Današnji roditelji imaju više vremena i mogućnosti baviti se djecom i pružiti im više nego li su sami imali kao djeca. Gdje je onda problem? U promijenjenom odnosu između roditelja i djece. Smanjenje ili ukidanje strogih obiteljskih pravila i granica dovelo je do stvaranja problema s ponašanjem kod djece.

Djeca otkrivaju granice od najranije dobi

Odrasli moraju postaviti granice i držati se toga kako bi djeca izrasla u zrele i odgovorne mlade ljude.

U prvoj godini života dojenče je potpuno ovisno o odraslima. Na svaki osjećaj neugode reagira laganim pa sve jačim plačem dok ne dozove odraslu osobu (najčešće majku) da zadovolji njegove želje i potrebe.

Thinkstock

Nakon nekog vremena, kada počne puzati, a zatim i hodati, dijete istražuje svijet oko sebe i uči kontrolirati svoje želje i potrebe te prolazi kroz razvojne stupnjeve da bi sa 6 godina dostiglo potrebnu zrelost za polazak u školu. Tako se od djeteta očekuje da, na primjer s 12 mjeseci govori u rečenicama s jednom riječju i počinje samostalno hodati, s tri godine govori u rečenicama s 2-3 riječi i da je danju suho,... kako bi s dvadeset postao psihički zreo čovjek primjereno svojoj dobi.

Taj razvojni put dijete će uspješno prijeći samo ako se njegovi roditelji, odgajatelji i učitelji ponašaju specifično za svako to razdoblje.

Kada dijete kroz puzanje i hodanje spozna da predmetima koji ga okružuju može upravljati, počinje živjeti u iluziji da svime i svakim može upravljati i o svemu samo odlučivati. Na primjer, loptu koja mu se nađe na putu može šutnuti, ili baciti, ili zagristi, stolicu može gurnuti, prevrnuti, ili se na nju popeti. Pokušat će to i s osobama iz svoje okoline. U tom trenutku ključna je uloga roditelja i drugih odraslih koji će djetetu reći što je dobro, a što je loše, što se smije, a što ne smije raditi. To su neke od prvih granica koje se jasno i bez ikakvog pretjeranog objašnjavanja moraju odrediti.

Odrasli trebaju biti autoritet, a zašto je tako, djeci nije sasvim jasno, niti im to u toj dobi treba objašnjavati. Vrlo je važno da roditelji budu ustrajni s tim granicama u najranijoj dobi kako bi se oblikovale psihičke funkcije koje omogućuju da dijete poslije u životu prihvati i poštuje druge osobe koje će mu biti autoriteti. Dijete mora naučiti da se ljudi ponašaju drugačije nego predmeti i da se njima ne može upravljati.

Neka djeca budu djeca

"To se tebe ne tiče!" stara je rečenica koju su nekad odrasli često upućivali djeci. Znala se hijerarhija u domu i ograničavale su se **teme za djecu i teme za odrasle**. U tišini noći, u krevetu, nakon što su djeca zaspala, odvijali su se razgovori roditelja koji nisu bili za "dječje uši" - o financijama, bolestima, smrti, obiteljskim problemima, ratovima, seksualnosti i mnogo čemu drugome. Za djecu je bilo predviđeno **bezbrizno djetinjstvo** koje nikakvi "odrasli" problemi nisu smjeli narušiti.

Danas mladi roditelji s djecom i pred djecom raspravljaju o svemu bez neke velike cenzure, vrlo liberalno i otvoreno, što opterećuje dječju psihu i skraćuje doba bezbriznog djetinjstva. Pri tome ne treba zaboraviti niti **medije, novine i televiziju**, koji također gotovo bez cenzure objavljuju mnogobrojne sadržaje koji su svakodnevno i vrlo lako dostupni djeci.

Odrasli djecu sve više smatraju ravnopravnima. Nerijetko **roditelji i djeca žive u partnerskim odnosima**. Sve svoje probleme i nedoumice dijele s njima, pitaju ih za savjete i pomoć, sve im opširno objašnjavaju, a njihovo se sudjelovanje u rješavanju problema odraslih smatra zrelošću, dok ih zapravo time samo nepotrebno opterećuju.

Znate li reći 'ne'?

Osim toga, djeci se danas prepušta **preveliki izbor** (što će odjenuti, jesti, raditi, kamo će ići, u koje vrijeme će, i hoće li spavati i sl.). Sve to, na žalost, dovodi do nedovoljnog psihičkog sazrijevanja djece i razvoja koji nije u skladu s njegovom životnom dobi. Iz toga slijedi i **zaostajanje u motoričkom i govornom razvoju**. Dolaskom u školu primjećuju se nerazvijeni pokreti fine motorike nužni za pisanje, poteškoće pažnje i koncentracije na zadani zadatak i zapamćivanje gradiva. A i socijalno ponašanje kod sve većeg broja djece izrazito je problematično. Djeca iskazuju **nasilno ponašanje** prema svojim vršnjacima, ali i prema učiteljima, roditeljima, bakama i djedovima i drugim odraslima.

A jedno **jasno i glasno NE** u prvim godinama dječjeg života riješilo bi te mnogobrojne probleme s kojima se susrećemo kasnije. Bez granica djeca su izgubljena i nezaštićena. Svojim agresivnim ponašanjem, vrištanjem i bacanjem, lupanjem glavom o pod, oni samo traže granice i žele vidjeti svoje **roditelje kako imaju moć**. Ne popuštajući pred tim i takvim izazovima roditelji postavljaju **jasne granice** što se smije i što se ne smije i vode djecu na

pravi put psihičke zrelosti. Ako roditelj popusti, dijete postaje pobjednik i odrasta u nesigurnu i plašljivu osobu koja će svoju nesigurnost i strah pretvoriti u agresivnost prema drugima iz svoje okoline.

Kako popraviti stvar?

Pogriješili smo i što sada kada je dijete već pošlo u školu? Djeca od rođenja pokušavaju sebi izgraditi svijet kakav žele i trebaju. Bez granica koje će im nametnuti odrasli i bez svakodnevnih obveza i rituala, bez autoriteta i hijerarhije, taj svijet neće biti dovoljno čvrst da potraje i zaštiti psihi i osobnost odrasle osobe, izostat će potrebna sigurnost i orijentacija potrebna za snalaženje u svijetu odraslih. No nikada nije kasno za ispravan stav i postavljanje jasnih granica.

Thinkstock

Kao prvo, potrebno je uvesti svakodnevni i jednak ritam dana – otprilike u isto vrijeme **ustajanje, doručak, školske i izvanškolske obveze, kućanski poslovi i spavanje.** Zatim, svakodnevno, ustrajno i opetovano uvježbavati osnovne načine ponašanja: **slušanje, pozornost i sudjelovanje.** Djeci nije dovoljno jednom reći kako se trebaju ponašati (mirno slušati, pričekati, govoriti kada ih se prozove na satu,...). Potrebno je to naučiti, uvježbavati i iznova i iznova ponavljati kako bi to trajno savladali.

"Visok stupanj socijalne osposobljenosti je kada su djeca u stanju dopustiti da ih odrasli vode i prihvatiti izvana postavljena pravila. A stalnim ponavljanjima treba dati mogućnost da uvijek iznova prolaze kroz proces sazrijevanja i tako oblikuju psihičke funkcije", zaključuje Michael Winterhoff, u knjizi 'Zašto nam djeca postaju nasilnici'.